

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรที่มีค่าต่อการท่องเที่ยวสูง อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรที่เป็นธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ จึงเกิดเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมากและเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในระยะหลังมีการจัดการเป็นระบบมากขึ้นและพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี และการคมนาคม ซึ่งรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จากการจัดอันดับการท่องเที่ยวของโลกเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2539 ประเทศไทยได้ถูกจัดวางอันดับการท่องเที่ยวในอันดับที่ 17 จาก 32 อันดับทั่วโลกและเป็นอันดับที่ 1 ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (คันสนีย์ ตันติวิท, 2539 : 83) การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่เป็นประโยชน์ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และสร้างงานสร้างอาชีพของคนในท้องถิ่น การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง และการพัฒนาด้านอื่น ๆ แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นโทษอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ได้แก่ มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) เช่น เกิดมลพิษ ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และมีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Cultural Environment) เช่น วิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ศิลปวัฒนธรรมถูกทำลาย ขาดการแสดงออกถึง สาระที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นรวมทั้งคุณค่าที่แท้จริงที่มีต่อสังคม ท้องถิ่น (นิคม จารุมณี, 2536 : 248-249)

การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ เปลี่ยนแปลงไปแต่เดิมความต้องการเพียงปริมาณ กลับกลายเป็นความต้องการนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น พร้อมกับกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ซึ่งต้องการพัฒนา 3 กระแสด้วยกัน คือ 1) ความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของทั่วโลก 2) ผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น 3) ความต้องการและการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ในอำนาจ ใหญ่ยิ่ง, 2542 : 1) ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หากการท่องเที่ยวใดจะสามารถดำเนินต่อเนื่องไปได้เป็นเวลานานจนใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศอย่างถาวรได้การท่องเที่ยว นั้นจะต้องเป็น การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน คือให้ผลตอบแทนมากกว่า การลงทุนที่เสียไป (ยั่งยืนทางเศรษฐกิจ) การกระจายผลตอบแทน อย่างเป็นธรรมแก่กลุ่มต่าง ๆ ในสังคม (ยั่งยืนทางสังคม) ไม่เบียดบังผลอันพึงมีทั้งได้ของคนรุ่นต่อไปในอนาคต (ยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม) และนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอันดีงาม ระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น (ยั่งยืนทางวัฒนธรรม) นอกจากนี้ นำชัย ทนุผล (2540 : 2-5) ได้เสนอว่า การเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ จะช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมการเกษตร ที่เป็นภูมิปัญญาและวิถีชีวิตหรือเรียกได้ว่า อารยธรรมการเกษตรของไทย ซึ่งแต่ละท้องถิ่น ก็จะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และในขณะเดียวกันระบบการเกษตรก็จะได้รับการพัฒนาไปด้วยทั้งนี้เพื่อใช้เป็นทรัพยากรพื้นฐานของการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่อไป

การท่องเที่ยวในประเทศไทย ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ทำรายได้เข้าประเทศนับเป็นเงินหลายล้านบาท และปัจจุบันรัฐบาลได้พัฒนาการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2543 ประกาศให้เป็นปี AMAZING THAILAND 2000 โดยแหล่งท่องเที่ยวถูกจัดเป็นสินค้าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ศันสนีย์ ตันตวิวิท (2539 : 82) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวจะต้องมีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างน้อย 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ผู้ให้บริการและผู้ดูแลรักษาความคุ้มครอง (องค์กรของรัฐ เอกชน ชุมชนท้องถิ่น) เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ความชื่นชมยินดี ความสุขระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการเกี่ยวกับธรรมชาติที่สวยงาม ศิลปวัฒนธรรมที่ดี เศรษฐกิจที่รุ่งเรืองและสังคมที่งดงาม นำชัย ทนุผล (2538 : 23-25) ยังได้กล่าวอีกว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับการส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาแบบยั่งยืน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยมุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปสู่แหล่งธรรมชาติตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง หรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิด

ผลกระทบในทางที่เป็นประโยชน์ เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การสร้างอาชีพ สร้างงานให้คนในท้องถิ่น การพัฒนาระบบคมนาคม การพัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐาน แต่ในขณะเดียวกันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ส่งผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเนื่องจากขาดกระบวนการสร้างจิตสำนึกไม่นึกถึงคุณค่าของสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ทำให้เกิดการทำลายทัศนียภาพ การก่อให้เกิดมลพิษและปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ วิธีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีถูกทำลาย ทำให้เสื่อมสภาพเร็วขึ้นและเกิดปัญหาที่ไม่รู้จักจบสิ้น

ตำบลแม่ทรายตั้งอยู่พื้นที่อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ประมาณ 34 กิโลเมตร ใกล้กับบริเวณที่ตั้งของมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ตำบลแม่ทราย ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน บริเวณรอบชุมชนมีสภาพเป็นภูเขา ซึ่งมีลักษณะเป็นป่าเต็งรัง ประกอบด้วยป่าแม่คำมี ป่าแม่ยาง และอ่างเก็บน้ำ 3 แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่หยวก อ่างเก็บน้ำแม่ยางหลวง มีประชากรทั้งหมด 1,861 คน เดิมมีอาชีพค้าไม้และรับจ้างตัดไม้ ปัจจุบันตำบลแม่ทรายได้ขยายการปกครอง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีการสำรวจสภาพชุมชน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและยังขาดรายได้เสริม สภาพของชุมชนตำบลแม่ทรายและหมู่บ้านใกล้เคียง มีสภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีจุดเด่นสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น หมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ้านแม่แรม ชนเผ่ามาปรี (ชนกลุ่มน้อยเผ่าตองเหลืองบ้านห้วยฮ่อม) น้ำตกห้วยโรงและถ้ำผานางคอย ซึ่งหมู่บ้านและแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ยังมีความเป็นธรรมชาติ และลักษณะวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่น่าสนใจ ประกอบกับตำบลแม่ทรายยังเป็นจุดศูนย์กลางที่สามารถเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านและแหล่งท่องเที่ยววันนั้นได้สะดวกและใช้เวลาไม่มากนักประกอบกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ มีโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น ตำบลแม่ทรายจึงได้รับโครงการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวและพัฒนาธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากมหาวิทยาลัย เพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์กลางการดำเนินธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในลักษณะที่รักษาสิ่งแวดล้อมและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ณ ปัจจุบันได้ดำเนินการอยู่ในขั้นตอนการสำรวจสภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนบริหารจัดการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจะเป็โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเป็นเครือข่ายสู่ชุมชนอื่นต่อไป

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากประชาชน

เป็นเจ้าของท้องถิ่น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่นอยู่แล้ว จึงสามารถที่จะนำมาประยุกต์ให้เกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว สร้างรายได้เสริมให้แก่ตนเอง ครอบครัวและชุมชน ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ควรเริ่มจากความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเอง จากปัจจัยส่วนบุคคลทางด้าน อาชีพ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึง ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลแม่ทราย และเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน นำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
2. ประชาชนที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
3. ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน โดยพิจารณา ประเด็นที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างของกิจกรรม การจัดรูปองค์กร การแบ่งงาน การแบ่งบทบาท และการแบ่งความรับผิดชอบ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน รวมทั้งวิธีการจัดการแบ่งสรรผลประโยชน์ ตลอดจนการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน
3. ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง อาชีพของประชาชน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของประชาชนเกี่ยวกับผลที่จะเกิดกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเพิ่มขึ้นของรายได้ อาชีพ สิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านสาธารณูปโภค และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
5. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การประชุม เพื่อนบ้าน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจระดับพื้นฐานเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ประชาชนพึงจำได้ หรือเป็นข้อมูลที่ได้รับรวบรวมสะสมจากการประชุม การอบรม การรับรู้ข่าวสาร และประสบการณ์ต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
7. ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนประสงค์ที่จะเข้าร่วมจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนโดยมิได้บังคับ และมีการกระทำในลักษณะ การทำงานร่วมกัน

การดำเนินการร่วมกันในการคิดวางแผนและตัดสินใจ ลงทุน ปฏิบัติ ติดตามประเมินผลและรับผลประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตของพื้นที่

(1.1) เขตที่ตั้งตำบลแม่ทราย

สถานที่ตั้ง ตำบลบ้านแม่ทราย ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านแม่ทราย หมู่ที่ 2 บ้านแม่ทรายต้นมื่น หมู่ที่ 3 บ้านแม่ทรายใต้ หมู่ที่ 4 บ้านแม่ทรายต้นมื่นเหนือ ซึ่งทั้ง 4 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลไผ่โทนและตำบลร่องกวาง อำเภอ ร่องกวาง จังหวัดแพร่ โดยมีเขตแนวเริ่มต้นจากกึ่งกลางห้วยแม่หยวกไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ตามลำห้วยแม่ชะงอน รวมระยะทางด้านทิศตะวันออกประมาณ 11 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลร่องกวาง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ โดยมีแนวเขตกึ่งกลางจากลำห้วยลึกไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือจนถึงลำห้วยแม่ยางน้อย และตัดข้ามลำห้วยแม่ยางน้อยไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือสิ้นสุดที่เขาดอยยาง รวมระยะทาง ด้านทิศตะวันตกประมาณ 13.5 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยมีแนวเขตไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามสันดอยยาง และไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ สิ้นสุดที่ห้วยแม่หยวก รวมระยะทางทิศเหนือประมาณ 20 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลร่องกวาง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ โดยมีแนวเขตไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ตามลำห้วยกุดัว และไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือตามลำห้วยกุดัว จนถึงถนนบ้านแม่ทราย ตามลำน้ำร่องเกียง จนถึงลำห้วยลึก รวมระยะทางด้านทิศใต้ประมาณ 8 กิโลเมตร

ตำบลแม่ทรายมีพื้นที่ 116.469 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 72,793 ไร่ ตั้งอยู่นอกเขตสุขภาพีบาล ทั้ง 4 หมู่บ้าน มีครอบครัว จำนวน 480 ครอบครัว แยกเป็นเพศชาย 952 คน เพศหญิง 909 คน รวมทั้งสิ้นประมาณ 1,861 คน

(1.2) การคมนาคม

ตำบลแม่ทรายมีถนนไปยังอำเภอที่ใกล้ที่สุด 1 เส้นทาง เป็นทางลาดยาง ระยะทาง 5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 10 นาที เส้นทางจากอำเภอร่องควางเข้าไปบ้านแม่ทรายผ่านมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีอ่างเก็บน้ำอยู่ด้านหน้าของมหาวิทยาลัย มีทัศนียภาพที่สวยงาม จากด้านหน้ามหาวิทยาลัยเข้าไปอีกประมาณ 3 กิโลเมตร จะถึงตำบลแม่ทราย โดยระหว่างทางทั้งสองข้างทางมีภูเขาซึ่งมีลักษณะเป็นป่าเต็งรัง พอใกล้ชุมชนจะมีพื้นที่ราบสำหรับทำการเกษตร เช่น ทำนา ปลูกยาสูบ และผักต่างๆ ส่วนระยะทางจากตำบลแม่ทรายไปยังจังหวัดแพร่มีระยะทาง 35 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที มีรถโดยสารประจำทาง (สายร่องควาง-แพร่) ในอัตราค่าโดยสารคนละ 20 บาท มีลักษณะเป็น รถยนต์สองแถวสีแดง

(1.3) ลักษณะประชากรและอาชีพ

ตำบลแม่ทราย ปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 480 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 1861 คน โดยมีการรวมกลุ่มกันและมีความสัมพันธ์เป็นแบบเครือญาติ การประกอบอาชีพการเกษตร เป็นอาชีพหลักได้แก่ ทำนาและมีการปลูก ยาสูบ ถั่วต่าง ๆ พืชผักหลายชนิด ไม้ตัดดอก ไม้ผล นอกฤดูฤดูกาล ราษฎรบางส่วนจะออกไปรับจ้างทั่วไป นอกจากนั้นจะไปหาของป่า ได้แก่ เห็ด หน่อไม้ เพื่อบริโภคในครัวเรือน

(1.4) ประวัติตำบลแม่ทราย

เมื่อหนึ่งร้อยกว่าปีมาแล้ว มีประชาชนอพยพมาจากถิ่นต่างๆ ได้แก่ บ้านกาดหลวง บ้านกลาง และบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนี้ โดยประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา และทำสวน ต่อมาเมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น จึงได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่า หมู่บ้านแม่ทราย แต่เดิมหมู่บ้านแม่ทรายขึ้นอยู่กับตำบลร่องควาง มีนายกำทรายอินทร์ เป็นผู้นำคนแรก เมื่อปี พ.ศ. 2430 ต่อมาแยกอีก 2 หมู่บ้าน คือบ้านแม่ทรายใต้ หมู่ที่ 13 และ บ้านแม่ทรายต้นมีนเหนือ หมู่ที่ 14 รวมเป็น 4 หมู่บ้าน ขึ้นตรงกับตำบลร่องควาง ต่อมา พ.ศ. 2534 ได้แยกจากตำบลร่องควาง เป็นตำบลแม่ทราย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2534

(1.5) ทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ป่าไม้ พื้นที่ป่าของตำบลแม่ทราย ได้แก่ ป่าแม่คำมี อยู่ในพื้นที่หมู่ 1 และหมู่ 4 ป่าแม่ยางอยู่ในพื้นที่ หมู่ 1,2 และหมู่ 3 พื้นที่ป่าไม้ของตำบลแม่ทรายอยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 2 กิโลเมตร จะเป็นป่าประเภทป่าแพะ มีต้นไม้ขนาดเล็กขึ้นอยู่มากมาย พื้นที่ของหมู่บ้านแม่ทราย หมู่ที่ 2 ห่างออกไปประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ของสวนป่าแม่ทราย จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2534 มีพื้นที่ 135 ไร่ ปลูกไม้สัก โดยมีชาวบ้านเป็นผู้ดูแล คือ นายประวิทย์ บุญมาภิ สำหรับพื้นที่ป่าเบญจพรรณอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 5 กิโลเมตร สภาพป่าไม้มีต้นไม้สูง ขึ้นอยู่มากขนาดของต้นไม้มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 60 เซนติเมตร ต้นไม้ขนาดใหญ่ถูกชาวบ้านตัดนำไปใช้ประโยชน์และจำหน่ายหมด ป่าที่ยังหลงเหลือไม้ขนาดใหญ่จะอยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 10 กิโลเมตร พันธุ์ไม้ที่สำคัญ พันธุ์ไม้ที่สำคัญที่ยังอยู่ในพื้นที่ป่าบ้านแม่ทราย ได้แก่ ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้มะค่า ไม้เต็ง ไม้รัง และไม้กระยาเลย เป็นต้น

ลำห้วยแม่ยางหลวง มีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร ซึ่งลำห้วยนี้เกิดจากการรวมตัวของแม่น้ำสายเล็ก ๆ ได้แก่ ห้วยแม่ยางฝั่งซ้าย มีความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ห้วยแม่ยางฝั่งขวา ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ห้วยต้นตอง ความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ห้วยเอือดยาวประมาณ 4 กิโลเมตร ซึ่งลำห้วยทั้งหมดนี้ไหลมาจากสันเขาของป่า แม่สอง รวมกันเป็นลำห้วยแม่ยางหลวง ดังนั้นแม่ยางหลวงจึงเป็นแม่น้ำสายใหญ่ จึงมีการก่อสร้างเป็น อ่างเก็บน้ำแม่ยางหลวงขึ้น เพื่อกักเก็บน้ำดังกล่าวไว้ใช้ในการเกษตร นอกจากนี้ยังมีลำห้วยอีก 2 สาย ที่ไหลมารวมกับห้วยแม่ยางหลวง ได้แก่ ห้วยโป่ง ยาวประมาณ 6 กิโลเมตร และห้วยหลวง ยาวประมาณ 10 กิโลเมตร

ลำห้วยแม่ทราย เป็นลำห้วยขนาดใหญ่เกิดจากการรวมตัวกันของหลายสายซึ่งมีลำน้ำที่สำคัญ 2 สาย ได้แก่ ห้วยแม่ทราย ซึ่งเป็นสายหลักกับห้วยต้นกุก ยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ไหลมาบรรจบกัน ลำห้วยแม่ทรายนี้ยาวประมาณ 15 กิโลเมตร ซึ่งกรมชลประทานได้สร้างอ่างเก็บน้ำแม่ทรายขึ้นเพื่อใช้ในการเกษตร โดยลำน้ำสายนี้จะไหลไปรวมกับลำน้ำห้วยแม่ยางหลวง

ลำห้วยแม่หยวก เกิดจากแม่น้ำ 2 สาย มารวมกัน คือ ห้วยฟ้าร้อง กับห้วยแม่หยวก โดยมีอ่างเก็บน้ำแม่หยวกเป็นพื้นที่กักเก็บน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร

บวกรีสต เดิมเป็นที่อยู่อาศัยของช่างป่าจะมากินน้ำบริเวณนี้มีต้นไม้ขนาดใหญ่ 1 ต้น อยู่บริเวณกลางชุมชนแม่ทราย ใกล้กับโรงเรียนบ้านแม่ทราย ชาวบ้านมีความเชื่อว่ามีภูตผีปีศาจอยู่ ถ้าใครไปลบหลู่จะต้องมีอันเป็นไป วิธีแก้ต้องหาของสำหรับเซ่นไหว้เพื่อขอขมา

หนองน้ำฝิ่งหรือทุ่งนาขุย เป็นหนองน้ำขนาดกว้างประมาณ 500 เมตร จากถนนทางไปอ่างเก็บน้ำแม่หยวก ในอดีตชาวบ้านเชื่อว่า หนองน้ำนี้มีปีศาจสิงสถิตย์อยู่ทำให้ไม่มีใครกล้าไปบริเวณนั้น หนองน้ำนี้จึงมีน้ำตลอดทั้งปี อุดมไปด้วยสัตว์น้ำนานาชนิด เช่น กุ้ง ปลา หอย ปู แมงดา เป็นต้น นอกจากนี้หนองน้ำฝิ่งยังเป็นต้นกำเนิดของห้วยงูเฒ่า หรือห้วยหัวนา

อ่างเก็บน้ำแม่หยวก เป็นอ่างเก็บน้ำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เคยเสด็จมาทอดพระเนตร อ่างเก็บน้ำแม่หยวกนี้มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีชายหาดสำหรับลงเล่นน้ำ ซึ่งน้ำนั้นมีความใสและสะอาด รอบบริเวณอ่างเก็บน้ำเป็นป่าไม้มีถนนดิน รถยนต์สามารถเข้าไปยังอ่างเก็บน้ำได้ ตามของอ่างมีต้นไม้ขนาดใหญ่ให้ร่มเงาสามารถนั่งพักผ่อนชมวิทิวทัศน์ได้ และยังมีศาลาหลังเล็กซึ่งสร้างจากไม้ เพื่อมีไว้สำหรับนั่งชมทัศนียภาพของอ่างเก็บน้ำ ตรงข้ามศาลาจะเป็นเนินมีบริเวณลานกว้างสำหรับจอดเฮลิคอปเตอร์เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จมา จะสังเกตเห็นมีชั้นบันไดขึ้นลง ในอ่างเก็บน้ำแม่หยวกมีสัตว์น้ำหลายชนิด เช่น ปลานิล ปลาดุก ปลาช่อน ปลาดุก เป็นต้น ซึ่งชาวบ้านสามารถจับไปเป็นอาหารได้ในช่วงที่ไม่ใช่ ฤดูวางไข่

อ่างเก็บน้ำแม่ยางหลวง เป็นอ่างเก็บน้ำที่อยู่บริเวณป่าท้ายหมู่บ้าน ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร บริเวณรอบอ่างมีต้นไม้โดยรอบ ซึ่งรถยนต์ไม่สามารถเข้าไปรอบอ่างได้ ต้องเดิน หรือใช้รถจักรยาน หรือรถจักรยานยนต์ เนื่องจากเป็นทางแคบ อีกด้านหนึ่งของอ่างจะเป็นหาดมีพื้นที่กว้างเหมือนชายหาด เหมาะสำหรับการตั้งแคมป์พักผ่อนในฤดูน้ำลด นอกจากนี้ยังสามารถตกปลาได้ ปลาที่พบในอ่างมีหลายชนิด แต่มีปลาชนิดหนึ่งที่สำคัญ ได้แก่ ปลาบึก ซึ่งเป็นปลาน้ำจืดที่ขนาดใหญ่ที่สุด ที่มีต้นกำเนิดมาจากแม่น้ำโขง

อ่างเก็บน้ำแม่ทราย เป็นอ่างเก็บน้ำแห่งใหม่ที่เพิ่งสร้างขึ้น เคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการแพ และตกปลาเคยมีประชาชนเลี้ยงปลาในกระชังขายในเทศกาลวันสงกรานต์ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจำนวนมาก จุดเด่นที่สวยงาม คือ บริเวณกลางอ่างจะมีเกาะกลางน้ำ

(1.6) วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ของตำบลแม่ทรายที่มีศักยภาพ
ต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดนตรีพื้นบ้าน ชนิดของดนตรีพื้นบ้านที่พบในตำบลแม่ทราย ได้แก่ สะล้อ ซอ ซึง ซลู่แต่ไม่มีเพลงพื้นบ้าน ผู้ที่สามารถเล่นดนตรีพื้นบ้านได้ คือ นายสนั่น ทะทอง อยู่บ้านเลขที่ 125/1 ม. 2 ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสืบทอดดนตรีพื้นบ้านว่า เด็กรุ่นใหม่จะสนใจเรียนรู้ดนตรีสากลมากกว่าดนตรีไทย หรือดนตรีพื้นบ้าน

ตำนานโปงหลวงหรือโปงผีดู เป็นบริเวณที่มีหนองน้ำอยู่กลางป่าท้ายบ้านหมู่บ้านหมู่ที่ 2 มีจอมปลวกอยู่ข้างหนองน้ำซึ่งมีต้นมะค่าขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กลางจอมปลวก มีศาลซึ่งคนในชุมชนไปก่อสร้างไว้ ชาวบ้านเชื่อว่าบริเวณนี้มีภูตผี คும்ครองอยู่ถ้าใครเข้าไปลบหลู่ด้วยการตัดไม้ทำลายป่าหรือจะยึดครองพื้นที่นี้เป็นของตนจะต้องมีอันเป็นไป ป้าแก้วมาลุน บุญมาภี เล่าว่า มีชาวบ้านที่ต้องเสียชีวิตเพราะผีโปงนี้มาก 40 ถึง 50 คนแล้ว คนไปลบหลู่บางคนนั่งหรือนอนหลับอยู่ ไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วย ก็หมดลมหายใจไปเฉยๆ บางคนที่ถูกลบหลู่หรือหยอกล้อกันว่า “ระวังผีโปงจะหักคองนะ” ถ้ารู้ตัวว่าทำผิดหรือทำให้ผีไม่พอใจต้องรีบเอาดอกไม้ธูปเทียนไปขอขมาที่ศาล มิเช่นนั้นอาจต้องมีอันเป็นไปด้วยความเชื่อนี้ บริเวณโปงหลวงจึงไม่มีคนในชุมชนกล้าเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า

พิธีเลี้ยงผีเฮือน เป็นพิธีกรรมที่คนในตระกูลเดียวกันจะมาร่วมกันจัดเตรียมเครื่องบูชาบรรพบุรุษเพื่อให้คนในตระกูลอยู่กันอย่างมีความสุข ซึ่งการแบ่งแยกตระกูลในการเลี้ยงผีเฮือนนั้นแบ่งโดยใช้แม่เป็นหลัก ลูกทุกคนจะไปเลี้ยงผีที่ตระกูลแม่ ส่วนพ่อจะไปเลี้ยงผีเฮือนในตระกูลแม่ของพ่อหรือย่า การเลี้ยงผีเฮือนของแต่ละตระกูลจะไม่ตรงกันแล้วแต่เวลาที่แต่ละตระกูลกำหนดเครื่องบูชาของพิธีกรรมการเลี้ยงผีเฮือนนั้นประกอบด้วย ข้าวตอกดอกไม้ หมู เป็ด ไก่ (ใน 3 ปี จะเลี้ยงหมู 1 ปี) อาหารคาว หวาน เสื้อผ้าอาภรณ์ น้ำมะพร้าว และจะต้องมีคนทรงเพื่อทำพิธีกรรมด้วย พิธีเลี้ยงผีเฮือนนี้จะช่วยส่งเสริมสถาบันครอบครัว เครือญาติทำให้คนที่อยู่ในตระกูลเดียวกันสามัคคี ประองดองกัน บริกษาหรือเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (การถวายหมูจะถวายทั้งตัวโดยเอาน้ำส้มป่อยไปพรมหมูก่อนจะฆ่าจากนั้นนำไปปรุงอาหาร ห้ามชิมก่อนร่างทรง เพราะเชื่อว่าเป็นการลบหลู่จะทำให้ปากเบี้ยว)

พิธีกรรมการช่งข้าว จะทำขึ้นเมื่อมีคนในบ้านหรือในครอบครัวไม่สบาย เมื่อต้องการทราบว่าเป็นอะไร มีสาเหตุจากอะไร หรือจะช่วยเหลือได้อย่างไร โดยมีขั้นตอนการประกอบพิธีเริ่มจาก นำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วมานั้นเป็นปั้นขนาดพอประมาณเอาฝ้าย

มาพันรอบข้าวเหนียวแล้ววางในขันหรือภาชนะที่เตรียมไว้เตรียมขันข้าวตอกดอกไม้สำหรับบูชาครูผู้ทำพิธี เมื่อผู้ทำพิธีท่องคาถาแล้วก็เปิดโอกาสให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ยากทราบเกี่ยวกับอาการป่วย คำถามจะต้องเป็นลักษณะที่เลือกตอบว่า ใช่ ไม่ใช่ หรือจริงไม่จริงถ้าเรื่องที่ถามเป็นเรื่องจริงปั้นข้าวเหนียวก็จะหมุนไปซ้าย ๆ เรื่อย ๆ แต่ถ้าไม่จริงปั้นข้าวเหนียวนั้นก็จะไม่เคลื่อนไหวใด ๆ

พิธีกรรมการบูชาเท้าทั้งสี่ เป็นพิธีที่ทำขึ้นเพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ไม่มีสิ่งชั่วร้ายเข้ามาทำลายครอบครัวได้ เท้าทั้งสี่ที่บูชาได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม พระบุตร และเทพธิดา การเตรียมเครื่องบูชา เย็บกระทงจากใบตองเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดไม่ใหญ่มาก 6 กระทง 1 กระทงสำหรับบอกเจ้าแม่ธรณี ในกระทงประกอบด้วย ข้าวเหนียว 1 ปั้น กลอย 1 ลูก ดอกไม้ ธูป 2 ดอก หมาก พลุ บูหรี่ อย่างละ 1 ชุด ส่วนอีก 5 กระทงนั้นภายในประกอบด้วยเครื่องบูชาเหมือนกัน คือ ธูป 4 ดอก หมาก 1 ชิ้น พลุ 1 ใบ ข้าวเหนียวสีดำ 1 กระทง ข้าวเหนียวสีแดง 1 กระทง ข้าวเหนียว สีขาว 1 กระทงสี่เหลี่ยม 1 กระทงและข้าวเหนียวสีเขียว 1 กระทง ตัดตรงสามเหลี่ยมเล็ก ๆ ปักตามกระทงตามสีของข้าว ฝ่ายสีแดงและสีดำ ดอกไม้ ปลา อ้อย กล้วยตีบ เมียง 4 อม ร่มกระดาศ แทนบูชา โดยจัดเครื่องบูชาใส่กระทงทั้ง 6 กระทงตามรายละเอียดแล้วปักร่มกระดาศไว้ตรงกลางกระทงทั้ง 6 จากนั้นจัดขันตั้งสำหรับอาจารย์ผู้ทำพิธี ขันตั้งประกอบด้วย ถ้วยหรือกระทง เล็ก ๆ สำหรับใส่ข้าวสาร ผ้าแดง ผ้าขาว วางบนถ้วยแล้ววางผ้าแดงทับผ้าขาว ปัจจุบันเป็นเงินจำนวน 36 บาท ดอกไม้ เทียน 4 คู่ การบูชา ตั้งเครื่องบูชาบนขันตั้งแล้วถวายอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ดำเนินพิธีกรรม อาจารย์จะท่องคาถาจนจบ ถือว่าเสร็จพิธี และเวลาที่จะทำพิธีบูชาเท้าทั้งสี่จะทำตอนเช้าเวลาที่ดวงตะวันขึ้น ส่วนใหญ่จะทำ วันอาทิตย์ วันอังคาร และวันพฤหัสบดี เพราะถือว่าเป็นวันดี

พิธีกรรมการสืบชะตา ทำขึ้นเพื่อสืบชะตากรรม ต้องเตรียมเครื่องบูชาซึ่งประกอบด้วย บูหรี่ 8 มวน หมาก 8 คำ เมียง 8 อม ฝ่าย 1 วาของคนที่จะสืบชะตาจำนวนเส้นเท่าอายุของคนคนนั้น กรวยใส่ดอกไม้ ธูปเทียนเครื่องบูชา 2 กรวย ไม้วา (ทำจากไม้เปล้าน้อยลอกเปลือกออกยาวเท่าวาของคนที่จะสืบชะตา) ปัจจุบันเป็นเงินจำนวน 12 บาท และผ้าสีแดงสำหรับขันตอนของการสืบชะตา เริ่มจากการจัดขันตั้งบูชาครูที่จะทำพิธี ซึ่งขันตั้งประกอบด้วย เทียน 4 เล่ม ผ้าแดงปัจจุบัน 12 บาท นำถวาย จากนั้นคนที่จะสืบชะตานั่งอยู่หน้าผู้ที่จะทำพิธี ผู้ทำพิธีจะเอาไม้วาแตะที่ไหลของคนสืบชะตาแล้วสวดมนต์ท่องคาถา จนจบ ถือว่าเสร็จพิธี หลังจากเสร็จพิธี จะนำเครื่องบูชาไปไว้ที่โคนต้นไม้หน้าวัดบ้านแม่ทราย

พิธีกรรมการส่งเคราะห์ เพื่อขับไล่สิ่งไม่ดี สิ่งชั่วร้ายออกจากตัว และต้องเตรียมเครื่องบูชา อันประกอบด้วย แกงส้ม แกงหวาน ขึ้นปลาดิบ หมาก พลุ กล้วย อ้อย เบี้ยเงินคำ ข้าว 1 ปั้น รูปปั้นหนู 1 ตัว ข้าวตอก ดอกไม้ ข้าวสาร เมียง นุหรี และหอย การเตรียมเครื่องบูชา โดยการนำกาบตันกล้วยมาเย็บเป็นสี่เหลี่ยม วัดไม้ยาวขนาดเท่าสุดแขนของคนที่ส่งเคราะห์ แล้วเย็บรองพื้น นำของที่เตรียมไว้ใส่รวมกันในกรอบที่ทำไว้ ใช้เชือกผูกกาบกล้วยทำเป็นที่หิ้ว 2 เส้น สำหรับขั้นตอนการส่งเคราะห์ เริ่มจากการจัดชั้นตั้งให้อาจารย์ที่จะทำพิธี มีชั้นดอกไม้ รูปเทียน บัจจัย 36 บาท คนที่จะส่งเคราะห์นั่งหันหน้าออกไปนอกบ้านหันหลังให้ผู้ทำพิธี ตั้งเครื่องบูชาที่เตรียมไว้ข้างหน้าคนที่ส่งเคราะห์เตรียมขันน้ำซึ่งเป็นน้ำขมิ้นผสมกับน้ำมะขามแห้งและกิ่งใบไม้เล็ก ๆ สำหรับไว้พรมน้ำมนต์ เมื่อถวายขันตั้งผู้ทำพิธีจะท่องคาถา แล้วพรมน้ำมนต์ใส่คนที่ส่งเคราะห์ 2 รอบ แล้วมอบขันน้ำให้เจ้าตัวลูกศิษระ เมื่อเสร็จพิธีผู้ทำพิธีจะเอาเครื่องบูชาออกไปตั้งไว้อีกปากถนนที่คนส่งเคราะห์หันหน้าออกไป เปรียบเสมือนการนำสิ่งชั่วร้ายออกไปไกล ๆ ตัวด้วย

2) ขอบเขตของเนื้อหา

(2.1) ศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน รวม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการลงทุน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

(2.2) เปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนระหว่างประชาชนที่มีบัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ตามตัวแปรอิสระ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ อาชีพ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

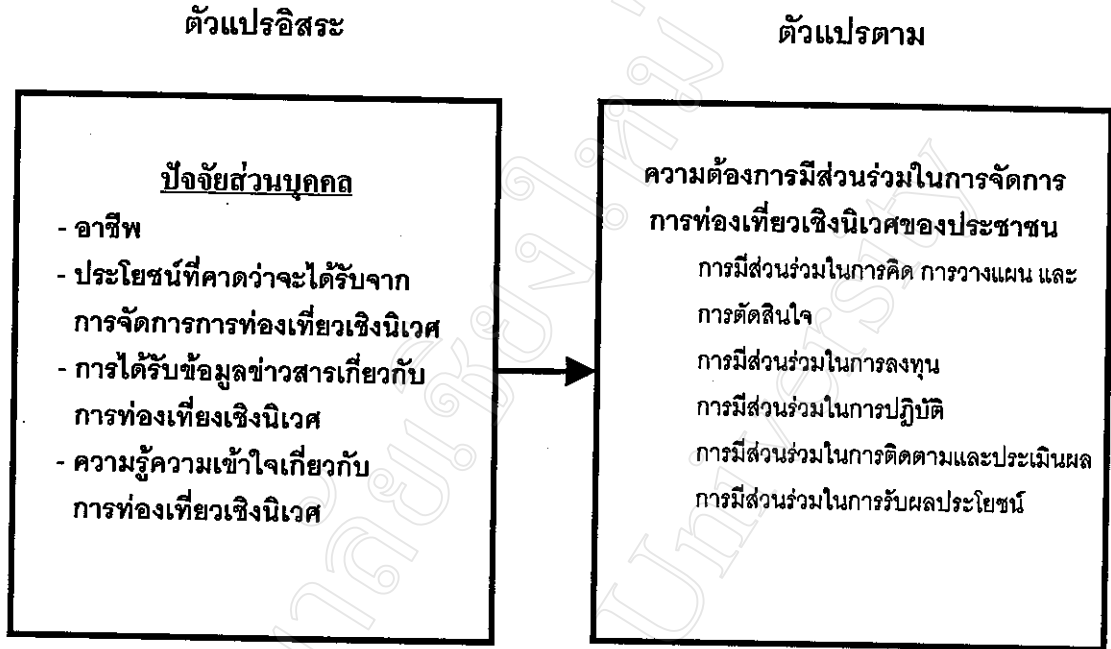
3) ขอบเขตของประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ จำนวน 480 คน

4) ขอบเขตของเวลา

การศึกษาเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกวาง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาในช่วงเวลาปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถอธิบายได้ว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน ตามขั้นตอน การมีส่วนร่วมใน การคิด วางแผน ตัดสินใจ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการลงทุน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีตัวแปรอิสระคือ อาชีพ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ